

Efter mange års tøven blev Hygum Nor inddæmmet

Nu skulle det være, og det kunne ikke gå hurtigt nok.

Blot 23 dage efter Rigsdagens vedtagelse i november 1940 af lov nr. 599 om statsstøtte til landvinding ansøgte lodsejerudvalget i Plet Enge om »skønsmæssigt« 160.000 kr. (3,8 mio. kr. i 2009-værdi) til at kultivere deres enge. Brevet var dateret 7. december 1940, og ansøgningen blev journaliseret som en af de allerførste i Statens Jordlovsudvalgs arkiver, hvor den fik sagsnummer 48.

Projektet, derimod, var meget ældre.

Allerede i 1919 havde Hedeselskabet udarbejdet en plan for inddigning af Plet Enge, der henlå som et ca. 500 hektar stort, naturrigt vådområde. Engene lå ikke meget mere end en halv meter over fjordens vandspejl, men overalt med større og mindre sandpolde, der lå lidt højere og derfor tørrede ud om sommeren.

Her var masser af små vandhuller og grøfter, og ude fra Limfjorden strakte utallige smalle strømrender, de såkaldte loer, sig langt op i de fugtige engdrag, der hyppigt blev oversvømmet af fjordvandet, både vinter

og sommer. Viber, kobbersnepper, ryler, brushøns og masser af andre fuglearter, der i dag er i stærk tilbagegang eller helt forsvundet fra området, boltrede sig dengang i dette jagtlige eldorado, hvor der må have været et helt eventyrligt andetræk.

Lodsejerne var dog mere optaget af tanken om højvandsbeskyttede marker med græssende køer, høslæt, korn og roer end naturidyl og jagtlige glæder, så de havde bestilt et projekt hos Hedeselskabet. Der skulle anlægges sommerdiger mod fjorden og en dæmning med sluser over Hygum Nor

Hygum Nor med Plet Enge

Inddæmmet nor på 28 hektar, otte kilometer nordvest for Lemvig. Længere mod nord ligger de vidstrakte Plet Enge, der strækker sig med ca. 950 hektar helt op til Harboøre. Egnen var tidligere præget af hyppige oversvømmelser fra Limfjorden, indtil noret og senere engområdet blev inddæmmet med økonomisk støtte fra Statens Landvindingsudvalg. Plet Enge er i dag både detaildrænet og kultiveret og har mistet meget af sit naturindhold. Holmene mod nordvest og Sønderholme Enge mod nordøst har været fredet siden 1984 med adgangsforbud i fuglenes yngletid. Lokaliteten støder op til Sandholm Nor (se beskrivelsen af denne lokalitet). Kortene er fra 1882 og 1984.

Lemvig kommune.

Koordinater: 6273461, 452502 (Hygum Nor); 6275499, 452282 (Plet Enge).

Hygum-høkeren Jakob Krarup kører høl hjem fra Plet Enge i 1925. Høvognen passerer kanalen fra Veserne umiddelbart vest for noret, hvor der i 1960 blev støbt en betonbro umiddelbart nedenfor ejendommen »Vesterbjerg«, hvor formanden for lodsejerudvalget boede. Foto: Klinkby Lokalhistroiske Arkiv.

og i Pletgrøftens udløb, så man kunne få kontrol med oversvømmelserne.

Prisen havde Hedeselskabet i 1919 beregnet til 70.000 kr. (1,7 mio. kr. i 2009-værdi) eller 154 kr. pr. hektar (3670 kr. i 2009-værdi). Sandsynligvis har gårdejerne i Hygum fundet det for dyrt. I hvert fald var projektet ikke realiseret, da Limfjordsudvalget besøgtede engene i 1933. Årsagen har sikkert været projektets begrænsede rentabilitet, som udvalget også pegede på.

Udvalget mente i sin betænkning, at »anlægget med de nuværende prisforhold vil kunne udføres for ca. 41.000 kr. [1,4 mio. kr. i 2009-værdi] eller gennemsnitlig 76 kr. pr. ha [2640 kr. i 2009-værdi] af det interesserede areal, der udgør ca. 540 ha. Under hensyn til arealernes kvalitet og beliggenhed kan det næppe anses for forsvarligt at opføre vinterdiger, idet udgiften ved anlæg af disse skønnes at blive dobbelt så stor som ved anlægget af sommerdiger«.

Rent faktisk gik ideen om et landvindingsprojekt helt tilbage til 1874, hvor Hygum-bønderne havde forlangt ret til at opføre et fjorddige uden indsigelser fra Harboøre-bønderne, mod til gengæld af acceptere Harboøre-bøndernes dige fra Limfjorden, ned forbi Sandholm Nor til Normark og ud over Dungrav, som forbandt Nørrevese og Noret, den store indsø nedenfor Egebjerg Kirke.

Harboøre-bønderne fik deres dige

bygget i 1874, men det trak altså i langdrag for Hygum-bønderne med at få deres.

Millionstøtte til dæmninger

Men nu skulle det være.

Med landvindingslovens vedtagelse i november 1940 var der åbnet mulighed for at lade staten betale helt op til totredjedele af udgifterne, og så ville næsten hvad som helst jo være rentabelt.

Projektet »Plet Enge I«, som var

Familien Møller Bruun er stillet op til fotografiering uden for gården »Lille Sandholm« ca. 1915. Det er sønnen Mads til venstre, dernæst følger faderen Simon og moderen Mariane. De to øvrige personer er en tjenestdreng og en husbestyrerinde. Møller Bruun ejede jord ned til kanalen fra Veserne til Hygum Nor, og her fiskede han store mængder ål. Sønnen Mads overtog ejendommen i 1920, og han krævede erstatning, da Hygum-kanalen skulle forlægges i 1960. Han fik ikke en øre. Foto: Lokalarkivet for Thyborøn-Harboøre.

stort set identisk med Hedeselskabets 20 år gamle forslag, gik ud på at højvandsbeskytte Plet Enge mod oversvømmelser fra Limfjorden ved hjælp af et fjorddige langs den ca. tre kilometer lange kyst. To steder, ved Hygum Nor og ved udløbet fra Sandholm Nor, skulle der etableres automatiske sluser, der kunne lukke af sig selv, når vandstanden steg i Limfjorden.

Mere var der sådan set ikke i projektet, men for bønderne i Hygum ville det betyde, at de fremover kun skulle risikere at se deres afgrøder sat under vand i helt ekstreme situationer. Fremover ville der dog stadig være en lille risiko for »bagvandsoversvømmelser«, hvis sluserne til fjorden måtte holdes lukket i længere tidsrum ved unormale højvande, da der ikke skulle opstilles pumper.

Tilsagnet fra staten blev fremsendt i brevform til gårdejer Jens Bjerg i Hygum 15. februar 1943.

Jens Bjerg var lodsejernes talsmand, og han kunne nu meddele de øvrige lodsejere, at staten var parat til at støtte Hedeselskabets projektforslag med totredjedele af de 260.000 kr. (5,1 mio. kr. i 2009-værdi), som udgiften i mellemtiden var vokset til. Restbeløbet kunne man så låne på favorable vilkår i landbrugsministeriet. Lodsenejerne sagde ja tak til støtten.

Jens Trolldberg Bjerg havde overtaget gården »Vesterbjerg« fra sin far i 1936. Han var formentlig den drivende kraft i digeprojektet for Plet Enge som formand for lodsejerudvalget. Billedet er fra en festlig begivenhed i 1957, hvor Bjerg har sin hustru Betty til bords. Foto: Klinkby Lokalhistoriske Arkiv.

Arbejdet gik straks i gang, men allerede samme sommer blev det stoppet. Den fulde beskæftigelse i besættelsesårene medførte, at alle landvindingsarbejder blev stoppet fra maj til september af hensyn til landbrugets behov for arbejdskraft.

Denne stop-start regulering fortsatte gennem de næste år, og det forsinkede og fordyrede projektet så meget, at den tilsynsførende i januar 1948 måtte bede om yderligere 60.000 kr. for at kunne afslutte arbejdet samme år.

Den samlede pris for inddigningen endte med at være 320.000 kr. (5,8 mio. kr. i 2009-værdi), hvoraf staten betalte de to tredjedele.

Men tilfredsheden holdt ikke længe. Hygum-bønderne ville have mere.

7,8 mio. i sidste øjeblik

Kun otte år gik der, før landvindingslaget Plet Enge var klar med den næste ansøgning.

Nu ville gårdejerne have det hele: vinterdiger, pumper, ådiger og drænrør. Hele det store engområde skulle kultiveres til agerbrug. Billigt ville det ikke være, men projektet skulle gavne langt mere end de 343 hektar, som Plet Enge omfattede.

Heller ikke denne gang var der de

store vanskeligheder med at få tilsagn. I 1956 var arbejdsløsheden atter høj, da ansøgningen blev afleveret. Selvom antallet af ledige var for nedadgående i august 1958, da det endelige tilsagn blev givet, så nåede Hygum-bønderne lige akkurat at få deres projekt »Plet Enge II« igennem, før den fulde beskæftigelse var en dansk realitet fra starten af 1960'erne. Lodsejerne fik tilsagn i 1958 om 60 pct. i statstilskud af 630.000 kr. (7,8 mio. kr. i 2009-værdi), og arbejdet var beregnet til at vare to år.

Det fremgår af kommentarerne fra fiskeriministeriets mand i Statens Landvindingsudvalg, der havde behandlet sagen i maj 1958, at projektet ville være til stor skade for fiskeriet, men at man bøjede sig for landbrugets krav. Fiskeribiologen havde afgivet denne indstilling:

»Skønt der ved opførelsen af den projekterede pumpestation vil blive spærret fuldstændig for opgang af glasål til opvækstarealerne i Plet Enge, tiltrædes forslaget p.gr. af de store landbrugsmæssige fordele«.

Som et smukt landskabsэлемент gør det inddigede Hygum Nor god fyldest, men naturmæssigt er noret ikke meget værd i dag. Der er tale om en stor balje, der modtager drænvand fra både Plet Enge og helt nede fra Veserne.

Markerne dyrkes helt ud til diget rundt om Hygum Nor, hvor tagrørene vokser tæt på begge sider af diget. Fordums frodige sjøvand på den fugtige eng mellem vand og land i noret er væk.

Strid om ålevand

Helt så ydmyge toner lød der ikke fra gårdejer Mads Møller Bruun på »Lille Sandholm«. Han ejede jord ned til kanalen fra Vesperne og op til Hygum Nor, og her havde han og før ham hans far fisket store mængder ål gennem årene. Siden 1920 havde Møller Bruun ejet ejendommen, som hans far, Simon Møller Bruun, havde erhvervet i 1890.

Som led i det nye projekt skulle Hygum-kanalen forlægges, så Møller Bruun ville miste sig ålefiskeri. Det tab havde han ingen forståelse for.

Møller Bruun indklagede sagen for afvandingskommissionen for Ringkøbing Amtsrådsreds, som igangsatte et større udredningsarbejde.

Der blev afholdt tre kommissionsmøder i Klinkby, i Hygum forsamlingshus og endelig på dommerkontoret i Ringkøbing, før der kunne afsiges en kendelse. Hele otte vidner blev afhørt på begæring af Mads Møller Bruun, der angav at have fisket fra 500 til 1500 kilo ål årligt til videresalg foruden til eget forbrug. Han forlangte en erstatning på 6000 kr. (71.000 kr. i 2009-værdi).

Der er tre sluseporte i Hygum Nor-slusen fra 1963, men den skal også udlede nedbør og drænvand fra flere tusinder af hektarer lavtliggende agerjord. Billedet er taget fra fjordsiden.

At Møller Bruun var kendt som en ivrig ålefisker, herskede der ingen tvivl om, da han bl.a. var blevet idømt en bøde for at anvende ulovlige ruser.

Gårdejeren fik dog hverken ret eller nogen erstatning. Kendelsen blev afsagt 12. februar 1960, og den gik ham imod. Den lagde til grund, at Hygum-kanalen nede fra Vesperne var undergivet reglerne i saltvandsfiskeriloven, hvorfor fiskeriet måtte antages at være frit. Da klageren ikke havde godtgjort nogen særlig ret til at udøve sit fiskeri i kanalen, var der ikke grundlag for at tilkende ham en erstatning.

Majsmarker ud til fjorden

Undervejs måtte budgettet for projekt »Plet Enge II« justeres med en ekstrabevilling på 35.000 kr., som dog ikke blev helt brugt op. I december 1963 kunne regnskabet afleveres, og det lød på 655.391 kr. (6,6 mio. kr. i 2009-værdi). Heraf skulle Hygumbønderne udrede de 40 pct. over 20 år, mens staten klarede resten.

Til gengæld kunne bønderne nu trygt sætte ploven i den frugtbare eng jord, og den blev hastigt omdannet til kornmarker. Hverken Limfjordens urolige vande eller ophobninger af bagvand kunne længere true landbrugets statsstøttede investeringer.

I dag er Hygum Nor inddæmmet til alle sider som et langstrakt »badekar« med en sluse mod fjorden. Pumpestationen på nordsiden ude ved dæmningen trækker drænvandet ud af de mange hundrede hektar agerjord, som Plet Enge er omdannet til, og lænser det over i Hygum Nor og ud gennem slusen.

Den gradvise overgang i det gamle nor mellem vådt og tørt eksisterer ikke mere, og væk er også de mange loer, grøfter og lavvandede pytter, der bandt noret, fjorden og de fugtige enge sammen. Denne våde zone mellem fjord og eng var voksested for mængder af strandengsplanter, og her yngede også særlige fuglearter som ryler, rødben, brushøns og kobbersnepper. I dag er de alle væk.

Det tidligere så øde og åbne marskagtige landskab ligger nøje opdelt i

Jagtmulighederne i dag på Plet Enge rummer kun en svag skygge af fordums rige fugletræk, men om det er frustration over tingenes forringede tilstand, der får ubetænksomme jægere til at vandalisere dette kørselsforbudsskilt ved slusen, kan man ikke vide.

dyrkede mosaikker med flere kilometer levende hegn som markering af matrikelgrænserne mellem de enkelte ejendomme.

Naturhistorisk er der ikke længere noget særligt at skrive om, før man bevæger sig ud på den anden side af dæmningen mod fjorden. Sønderholme oppe i det nordvestlige hjørne ligger stadig som i tidernes morgen, og det er her, man kan møde reminiscenser af det rige engfugleliv, som engang prægede hele egnen. Det er også her, den gule engmyre bygger sine karakteristiske tuer i den oprindelige strandengs frodige flora.

Dæmningen mod Limfjorden, der skærmer Plet Enge, er helt overvokset med tagrør og grå bynke oppe på balken. Uden for dæmningen blomstrer de lilla strandasters, og her står også rødorange rynket rose og gråblå havtorn i klynger. De grønne marker med

byg, hvede og majs strækker sig helt ud til dæmningen.

Som middelalderborge troner de store svinefabrikker i horisonten mod syd. Et hvidkalket kirketårn med rødt tegltag i Harboøre og et andet med gråt zinktag i Hygum står som stædige pejlemærker fra en svunden tid.

KILDER

Betænkning angående Dige- og Afvandingsforholdene ved Limfjorden. Afgivet den 25. januar 1934. Ministeriet for Offentlige Arbejder.

Forfatterens besøg på lokaliteten, 12. september 2005 og 27. september 2009 (fotos).

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 48. Rigsarkivet. (Plet Enge I).

Statens Landvindingsudvalg, j.nr. 1910. Rigsarkivet. (Plet Enge II).

www.lemvigmuseum.dk/lokaliteter.htm

Stranden ved Ryltorre ud til Nissum Bredning har tidligere været voksested (sidst i 1961) for skotsk lostilk. Skotsk lostilk er meget sjælden i Danmark og forekommer kun i Nordjylland, hvorfra billedet stammer. Lokaliteten ved Ryltorre har desuden tidligere været voksested for firkløft, der også er en sjælden plante. Foto: Ib Nord Nielsen.

Fuglelivet i dag

Med tilladelse fra Dansk Ornitologisk Forening bringes her et uddrag af DOF-basen, der rummer et meget stort antal fugleobservationer fra alle betydningsfulde fuglelokaliteter i landet. Ønskes der en detaljeret og aktuel status for fuglelivet i Hygum Nor, så brug dette link: www.dofbasen.dk

Herunder ses en oversigt over de 112 fuglearter og racer, som er registreret fra **Hygum Nor**, pr. 9. marts 2010. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Rødstrubet Lom	(1/1)	Hvinand	(23/562)	Stor Kobber-snepe, Islandske	(1/1)	Engpiber	(3/20)
Lille Lappedykker	(10/46)	Lille Skallesluger	(5/6)	Lille Kobbersnepe	(3/116)	Hvid Vipstjert	(1/6)
Skarv	(3/10)	Toppet Skallesluger	(10/147)	Småspove	(9/115)	Blåhals	(1/1)
Fiskehejre	(22/100)	Stor Skallesluger	(3/54)	Storspove	(18/483)	Bynkefugl	(2/2)
Hvid Stork	(3/3)	Rørhøg	(11/11)	Rødben	(36/322)	Stenpikker	(5/45)
Knopsvane	(40/1466)	Blå Kærhøg	(14/16)	Hvidklire	(13/55)	Ringdrossel	(1/2)
Pibesvane	(2/58)	Duehøg	(1/1)	Svaleklire	(8/15)	Solsort	(1/3)
Sangsvane	(15/495)	Spurvehøg	(3/4)	Tinksmed	(2/2)	Sjagger	(2/100)
Kortnæbbet Gås	(10/8399)	Musvåge	(24/46)	Mudderklire	(14/64)	Vindrossel	(2/28)
Blisgås	(1/2)	Fjeldvåge	(9/9)	Stenvender	(7/32)	Sivsanger	(1/1)
Grågås	(7/153)	Fiskeørn	(1/1)	Dværgmåge	(3/24)	Musvit	(2/3)
Canadagås	(2/5)	Tårnfalk	(13/21)	Hættemåge	(6/916)	Rødrygget Tornskade	(1/1)
Bramgås	(3/85)	Aftenfalk	(2/2)	Stormmåge	(4/3195)	Stor Tornskade	(1/1)
Knortegås	(3/250)	Vandrefalk	(2/2)	Sølvmåge	(2/61)	Husskade	(1/2)
Knortegås, Lysbuget	(1/250)	Agerhøne	(5/34)	Svartbag	(1/2)	Allike	(1/1)
Knortegås, Mørkbuget	(1/7)	Blishøne	(25/1533)	Splitterne	(1/15)	Stær	(3/760)
Gravand	(14/154)	Strandskade	(15/131)	Dværgterne	(2/4)	Skovspurv	(1/3)
Pibeand	(24/1449)	Klyde	(5/99)	Sortterne	(1/1)	Kvækerfinke	(1/2)
Knarand	(2/4)	Stor Præstekrave	(9/34)	Huldue	(1/1)	Gronirisk	(1/5)
Krikand	(23/965)	Hjejle	(7/4081)	Ringdue	(3/27)	Stillits	(5/11)
Gråand	(27/1917)	Strandhjejle	(1/2)	Tyrkerdue	(2/98)	Tornirisk	(2/18)
Spidsand	(16/460)	Vibe	(14/1067)	Slørugle	(1/1)	Bjergirisk	(1/11)
Atlingand	(3/5)	Islandske Ryle	(5/19)	Mosehornugle	(2/2)	Lille Korsnæb	(1/4)
Skeand	(3/5)	Almindelig Ryle	(8/215)	Isfugl	(7/7)	Lapværling	(2/9)
Taffeland	(3/5)	Brushane	(4/27)	Sanglærke	(1/10)	Snespurv	(4/59)
Troldand	(34/2409)	Dobbeltbekkasin	(7/57)	Bjerglærke	(1/8)	Gulspurv	(2/80)
Havlit	(1/13)	Skovsnepe	(2/3)	Landsvale	(1/3)	Rørspurv	(2/15)
Sortand	(1/1)	Stor Kobbersnepe	(1/1)	Bysvale	(1/1)	Bomlærke	(10/1161)

Herunder ses en oversigt over de 153 fuglearter og racer, som er registreret fra Plet Enge-Sønderholm Enge, pr. g. marts 2010. I parentes ses antallet af observationer og individer i alt.

Rødstrubet Lom	(1/7)	Rørhøg	(11/11)	Svaleklire	(5/8)	Ringdrossel	(16/141)
Lille Lappedykker	(1/2)	Blå Kærhøg	(60/81)	Tinksmed	(3/5)	Solsort	(5/171)
Toppet Lappedykker	(5/514)	Hedehøg	(1/1)	Mudderklire	(6/13)	Sjagger	(7/173)
Skarv	(11/69)	Duehøg	(10/10)	Stenvender	(4/10)	Sangdrossel	(2/3)
Fiskehejre	(53/240)	Spurvehøg	(24/25)	Dværgmåge	(1/1)	Vindrossel	(2/3)
Skestork	(1/1)	Musvåge	(68/140)	Hættemåge	(41/2418)	Misteldrossel	(3/9)
Knopsvane	(16/270)	Fjeldvåge	(64/85)	Stormmåge	(25/6742)	Sivsanger	(1/1)
Sortsvane	(2/2)	Fiskeørn	(2/2)	Sildemåge	(4/6)	Gulbug	(1/1)
Pibesvane	(48/1984)	Tårnfalk	(78/155)	Sølvmåge	(50/4442)	Tornsanger	(2/3)
Sangsvane	(66/1726)	Dværgfalk	(10/10)	Svartbag	(41/631)	Munk	(2/2)
Sædgås	(7/41)	Lærkefalk	(2/2)	Dværgterne	(1/2)	Gransanger	(1/1)
Sædgås, Taj- gasædgås	(7/7)	Jagtfalk	(7/7)	Sortterne	(1/1)	Løvsanger	(1/1)
Sædgås, Tun- drasædgås	(6/12)	Vandrefalk	(16/16)	Huldue	(2/2)	Fuglekonge	(1/5)
Kortnæbbet Gås	(203/215710)	Agerhøne	(14/79)	Ringdue	(5/156)	Grå Fluesnapper	(2/3)
Blisgås	(31/72)	Vagtel	(1/2)	Tyrkerdue	(6/18)	Broget Fluesnapper	(1/3)
Dværggås	(10/10)	Fasan	(1/1)	Gøg	(4/8)	Blåmejse	(1/2)
Grågås	(45/886)	Blishøne	(5/465)	Mosehornugle	(13/21)	Musvit	(1/2)
Snegås	(29/62)	Trane	(1/1)	Mursejler	(3/12)	Stor Tornskade	(1/1)
Canadagås	(14/517)	Strandskade	(43/424)	Isfugl	(2/2)	Skovskade	(3/5)
Bramgås	(83/10310)	Klyde	(9/61)	Vendehals	(1/1)	Husskade	(8/25)
Knortegås	(13/2822)	Stor Præstekrave	(17/107)	Stor Flagspætte	(1/1)	Allike	(12/220)
Knortegås, Lysbuget	(176/45022)	Pomeransfugl	(2/3)	Sanglærke	(32/536)	Sortkrage	(6/7)
Knortegås, Mørkbuget	(68/3475)	Hjejle	(120/107111)	Bjerglærke	(32/390)	Gråkrage	(29/1372)
Rødhals Gås	(1/1)	Strandhjejle	(29/219)	Landsvale	(6/14)	Stær	(19/2578)
Nilgås	(1/1)	Vibe	(95/13177)	Storpiber	(1/3)	Gråspurv	(1/2)
Gravand	(88/8039)	Islandsk Ryle	(6/13)	Engpiber	(21/384)	Skovspurv	(1/28)
Pibeand	(13/3239)	Sandløber	(2/2)	Skærpiber	(3/6)	Bogfinke	(4/245)
Krikand	(20/738)	Dværgryle	(3/4)	Bjergpiber	(1/1)	Kvækerfinke	(1/35)
Gråand	(15/953)	Temmincksryle	(1/4)	Gul Vipstjert	(2/2)	Grønirisk	(4/101)
Spidsand	(15/309)	Almindelig Ryle	(72/8362)	Hvid Vipstjert	(5/13)	Stillits	(3/43)
Atlingand	(2/2)	Brushane	(12/33)	Hvid Vipstjert, Sorttrygget	(3/3)	Tornirisk	(17/506)
Skeand	(5/8)	Dobbeltbekkasin	(22/140)	Gærdesmutte	(1/1)	Bjergirisk	(21/1788)
Troldand	(2/101)	Skovsneppe	(3/3)	Rødhals	(1/1)	Hvidsiken	(1/1)
Bjergand	(1/5)	Lille Kobbersnepe	(17/77)	Blåhals	(2/2)	Karmindompap	(1/1)
Hvinand	(9/619)	Småspove	(14/127)	Rødstjert	(3/17)	Lapværting	(4/9)
Toppet Skallesluger	(11/159)	Storspove	(134/4798)	Bynkefugl	(6/15)	Snepurv	(17/572)
Rød Glente	(1/1)	Sortklire	(2/4)	Sortstrubet Bynkefugl	(6/6)	Gulspurv	(15/119)
		Rødben	(91/1025)	Stenpikker	(20/81)	Rørspurv	(5/7)
		Hvidklire	(20/50)			Bomlærke	(34/4536)

Plantelivet i Sønderholme Enge og Plet Enge

TBU 16/5-1: Sønderholme Enge

Sønderholme Enge og Plet Enge er en rest af tidligere udstrakte strandenge, hvor langt størstedelen i dag er inddæmmet og opdyrket. Sønderholme Enge vender mod øst og nord ud til Nissum Bredning og er derfor under vedvarende påvirkning af Limfjordens højvande, og her findes derfor veludviklede losystemer. Strandengsfloraen er præget af annelgræs – marskens arter som kveller, strandannelgræs, lægekogleare og strandasters (Fredningsstyrelsen, 1986). Nævnes kan også almindelig kvik, hvidkløver, krybhvene, rød svingel, strandkogleaks, strandtrehage, strandvejbred og tagrør. På andre dele af Sønderholm Enge afgrænses området mod fjorden af en lav bræmme med tagrør, der mod land går over i en fugtig klithede med lavvandede huller. I dette område er der fundet hedelyng, klokkel yng,

børstesiv, sandstar, sandhjelme, krybhvene og tagrør (Schierup, 1981, unpubl.).

Vegetationstyper: strandeng, strandrørsump, klithede

TBU 16/5-2: Plet Enge

Arealerne på Plet Enge er omgivet af højvandsdiger. Flodvrag på pigtrådshegn og naturlige losystemer viser dog, at området jævnligt overskylles, ligesom der også her findes arter fra den våde, stærkt saltpåvirkede annelgræsmarsk. Vegetationen er præget af en typisk strandengsvegetation med blandt andet strandtrehage, sandkryb, kødet hindeknæ, engelskgræs, krybhvene, harril, strandvejbred, strandkogleaks, rød svingel og sandfrøstjerne. Endvidere findes spydmælde, der ikke tidligere med sikkerhed er registreret i TBU-distrikt 16 samt den meget sjældne firkløft, der i øvrigt kun

findes på strandenge omkring Harboøre (Fredningsstyrelsen, 1986). Den gule engmyres karakteristiske tuer er med til at give arealet dets strandengskaraktter.

Vegetationstyper: strandeng

Lokalitetskoder: Sønderholme Enge ++ K II s. Plet Enge ++ K II s

Botanisk vurdering:

Sønderholme Enge:

4. Strandengsindikatorer: strand-annelgræs, strandtrehage og strandvejbred.

Plet Enge:

2. Sjældnere planter: sandfrøstjerne.

3. Lokalt sjældnere planter: spydmælde.

4. Strandengsindikatorer: strandtrehage, harrild, strandvejbred.

Kilder: se Emsholm 1992.

TBU 16/7: Hygum, Ryltorre og Vestersø

Fra Hygum Nor og »Vestersø« foreligger botaniske oplysninger ikke og er derfor meget ønskelige.

TBU 16/7-1: »Ryltorre«

Stranden nord for Nørby ud til Nissum Bredning har tidligere været voksested (1961) for skotsk lostilk. Skotsk lostilk er meget sjælden i Danmark og forekommer kun i Nordjylland. Lokaliteten har endvidere tidligere været voksested for firkløft. Nyere botaniske oplysninger fra lokaliteten er ønskelige.

Vegetationstyper: strand

Lokalitetskoder: »Ryltorre« + K IV s

Kilder: se Emsholm 1992.